

Extrait du CGTCatalunya.cat

<http://www.cgtcatalunya.cat/spip.php?article12929>

Disset anys sense patró a Zanon

- Actualitat - Articles opinió -

Date de mise en ligne : dimanche 23 de setembre de 2018

CGTCatalunya.cat

La fàbrica de ceràmica Zanon recuperada l'any 2001 a l'Argentina segueix viva malgrat els obstacles institucionals i les dificultats econòmiques

"No hay patrón en Zanon y la cosa parece que marcha bien." Així comença la cançó d'Arbolito -una popular banda argentina- dedicada a la mítica Fàbrica Sin Patronos (FASINPAT) de ceràmica Zanon. Les seves treballadores emprenien, l'any 2001, un llarg recorregut de lluita en el qual encara caminen avui. Carlos Menem, president fins llavors de l'Argentina, fugia en avió d'un inici de mil·lenni catastròfic, d'un país trencat a bocins després d'aquell corralito que deixava les classes treballadores del país sense estalvis, robades per una mà invisible subjecte a una classe política hereva de la dictadura militar. Era el moment del "que se vayan todos". Centenars d'empreses i fàbriques tancaven les portes i la del gran empresari italià Luigi Zanon no volia ser menys. Però a Zanon hi havia un sentiment de consciència especial. A Zanon les obreres no ho permetrien.

Del patró a la rebel·lió

Luigi Zanon inaugurava l'empresa situada als afores de la ciutat de Neuquén, portal de la Patagònia, l'any 1979, gràcies als crèdits concedits per la dictadura argentina. L'any 1993 ja era la fàbrica de porcellana més gran de l'Amèrica Llatina. Però aquesta regió, i Zanon en especial, heretaven de la Patagònia rebel i d'Antonio Soto una forta tradició sindical i organitzativa gràcies a la qual "qui treballava a Zanon cobrava bé, tenia accés a una bona seguretat social i a crèdits", explica Gloria Godoy, seleccionadora de rajoles de ceràmica de la FASINPAT. "El meu exmarit i el meu germà treballaven aquí quan l'any 1999 van arribar rumors que tancaven", recorda Godoy. L'any 2000 l'empresa presentava un "recurs preventiu de crisi", i l'abril de l'any següent suspenia el sou de les treballadores.

És aleshores quan agafa embranzida una força obrera que ja sumava vagues defensives i victòries en accions de solidaritat entre la plantilla. Comença així una vaga històrica que duraria 34 dies i que s'aturaria només quan el patró fes un pas enrere i retornés els sous a les treballadores. Malgrat tot, la situació del país només empitjora i Luigi Zanon anuncia, el 7 de setembre de 2001, un acomiadament massiu de ceramistes. Les treballadores, però, tenen resposta per a cada agressió: el primer dia d'octubre ocupen la fàbrica. Impedeixen l'entrada als gerents. Resisteixen quatre intents de desallotjament.

La mobilització de Zanon cobra més sentit i força amb el comunicat de tancament definitiu de la fàbrica i l'acomiadament de les seves 380 obreres, amb l'afegit d'una aturada nacional reprimida pel nou i breu govern de Fernando de la Rúa el 3 de desembre.

Com assegura Godoy, "som les obreres les que sabem fer servir les màquines". I, així, el procés d'apoderament arriba al seu punt d'inflexió: el març de 2002, la fàbrica Zanon -ara sense patró- encén de nou els forns i es reactiva sota gestió obrera, i esdevé la primera de diverses fàbriques recuperades després del tancament massiu de 2001.

Una transformació integral

"Del 1999 al 2001, tots els petits gestos que es van anar fent per mostrar que es podia treballar d'una altra manera van ser la sembra per a més endavant", assegura Cristian Moya, coordinador de producció de Zanon que tenia 21 anys quan va deixar de tenir patró. La nova posada en marxa de la fàbrica va necessitar el suport popular que s'havien guanyat a pols. "La que havia estat la gran empresa Zanon es convertia en autora d'una injustícia i, com que això és un poble, va haver-hi molt boca-orella i vam aconseguir moltes col·laboracions", segueix Moya.

El coordinador de producció explica com "de 270 treballadores que vam quedar en l'okupació, unes 100 feien guàrdia cada dia dins la fàbrica", la resta sortien a fer treball social i de resistència com ara la recollida solidària d'aliments, porta per porta. En total, van ser vuit mesos sense rebre un salari: "No podíem ni pagar les factures de l'habitatge però no ens tallaven els serveis, ho gestionaven d'alguna manera per donar-nos suport!", recorda Moya entusiasmat. I no només van rebre; s'organitzaren i se solidaritzaren amb altres col·lectius, "va arribar un moment en què Zanon era un focus de solucions, era sinònim de lluita legítima, de justa pressió contra l'Estat".

La transformació va arribar tant al teixit social de l'entorn de la fàbrica com a l'interior de les famílies de les treballadores. "Jo abans vivia en una bombolla: tocava cuinar, portar els fills a l'escola i esperar que el marit arribés a casa amb el sou, res més. A sobre era de les que criticaven les que lluiten, les que tallen la ruta, per exemple. Gràcies a la lluita de Zanon vaig obrir els ulls", testimonia Gloria Godoy, ara molt activa en les lluites socials.

Cooperativa i expropiació

La legitimitat ja estava guanyada, la batalla seguia per aconseguir la legalitat: l'expropiació de la fàbrica. I un pas important en aquesta direcció va ser la creació, l'any 2004, de la cooperativa FASINPAT, que regulava la manera en què ja treballaven: gestió obrera i repartició dels guanys. "Si es perd aquest esperit, les cooperatives degeneren i tornen al funcionament capitalista", assegura Raul Godoy, germà de Gloria i un dels principals líders de la lluita de Zanon que avui ocupa un escó pel Partit dels Treballadors Socialistes a l'assemblea legislativa de la província de Neuquén. "Zanon segueix viva gràcies que no hi ha lucre capitalista", assegura el trotskista.

Van ser "vuit anys en què no estàvem legalitzats però ho vam anar superant gràcies a les Madres de Plaza de Mayo i a altres suports a escala nacional i també internacional". A Zanon recorden amb amor la recollida de signatures per l'expropiació de la fàbrica que va liderar Naomi Klein arreu del món. I, tot i els suports incondicionals, elles mai van deixar l'acció, ni els carrers ni les eines, i això és el que les va portar a aconseguir-ho l'any 2009. "El jutge no podia estirar més el procediment legal", narra Raul Godoy, i el desallotjament podia implicar una conflictivitat social de greus conseqüències, "perquè nosaltres sempre vam dir que ens traurien de la fàbrica amb els peus per davant". No era un secret per ningú que tenien un sistema d'autodefensa preparat dins la fàbrica. "I sabien que no els caurien només pedres", confessa el líder polític.

La lluita continua

Des del seu inici, la FASINPAT ha avançat sempre a través d'una cursa d'obstacles i l'Estat i el mercat argentins han representat les tanques més altes. "Ens ofeguen amb el tarifazo", explica Gloria Godoy, qui assegura que aquesta pujada exorbitant de tarifes no s'aplica per igual a tothom: "Mentre als empresaris els arriben factures de dos pesos de llum, a nosaltres ens arriben de dos o tres milions", denuncia l'obrero. Quan es tracta de postular-se a crèdits que atorga el Govern, "a nosaltres ens tenen castigats perquè som un mal exemple; el control obrer és un mal exemple", assegura Godoy, "i mira que sempre demanem crèdits, no subsidis, perquè si treballéssim amb maquinària nova, en bones condicions, es poden tornar els diners".

Per principis ideològics, volen funcionar de manera autònoma. "Per dignitat", diu Godoy. Però els ha tocat fer-ho en una regió i un gremi que no ho són: menys l'argila, que l'obtenen de territori indígena maputxe a través d'un conveni amistós, tot el que necessita Zanon per produir ceràmica s'aconsegueix fora de l'Argentina. "La maquinària, òbviament, és italiana i, per tant, els recanvis són allà", es lamenta la ceramista mentre mostra una de les màquines que no funcionen des de fa mesos.

Avui, Zanon té 230 treballadors i treballadores. Els seus sous no arriben al mínim mensual que estipula l'Argentina. "No ha sigut només amb Macri, ja fa anys que patim la situació del país i estem batallant. Aviat farà divuit anys sota

gestió obrera, però cada vegada se'ns fa més difícil", reivindica Gloria. El motiu principal, la falta de renovació tecnològica. "El govern més amic, entre moltíssimes cometes, va cuidar-se tan sols de deixar-nos sobreviure, però mai de donar-nos les eines per a poder avançar", amplia el seu germà des de l'assemblea legislativa. La problemàtica ve amb un rerefons regional: "La majoria dels governs de l'Amèrica Llatina, fins els més progressistes, mai han sortit d'aquesta cotilla que és l'extractivisme. Les nostres economies es basen essencialment en l'extracció de matèria primera per a les manufactures que fan a altres llocs, no hi ha desenvolupament industrial perquè a les burgesies no els interessa", sentència. L'exemple de Zanon, en aquest context, és un gra d'esperança. Són, com diu Arbolito, "la gente que lucha, que aguanta y que es mucha y que van marcándonos el camino".

** Article de Berta Camprubí, des de Neuquén, publicat al número 454 de la Directa*